

FIȘA

NR. 1

PRINCIPIILE ȘI REGULILE FUNDAMENTALE ALE EXERCITĂRII PROFESIEI DE AVOCAT

Activitatea specifică profesiei de avocat se desfășoară în limitele unui cadru legal impus de Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat, de Statutul profesiei de avocat și de Codul deontologic al avocaților din Uniunea Europeană. În consecință, **exercitarea profesiei de avocat respectă, înainte de toate, principiul legalității** – în sens propriu.

Trebuie menționat faptul că reglementările mai sus indicate oferă dreptul comun în materie de organizare și exercitare a profesiei de avocat în România, însă există și reglementări din alte materii (afecte dreptului public sau privat) care completează cadrul și specificul acestei profesii, texte legale care detaliază sau circumscriu principiile și regulile fundamentale.

Normele legale aplicabile profesiei de avocat statuează o serie de principii și reguli de bază, văzute ca **idei dirigitoare care guvernează întreaga activitate a avocatului, indiferent de forma sau modalitatea de exercitare a acesteia.**

Principiile și regulile fundamentale exercitării profesiei de avocat au o **dublă importanță**:

- definesc la modul general activitatea avocatului în calitatea acestuia de partener al justiției;
- interpretarea și aplicarea tuturor aspectelor legale privitoare la profesia de avocat urmează a avea la bază aceste principii și reguli statuate legal.

În conformitate cu art. 1 alin. (2) din Statutul profesiei de avocat, **exercitarea profesiei de avocat este supusă următoarelor principii fundamentale:**

1. principiul legalității;
2. principiul libertății;
3. principiul independenței;
4. principiul autonomiei și descentralizării;
5. principiul păstrării secretului profesional.

Pe lângă aceste principii care își găsesc o reglementare expresă în textul legal, mai pot fi reținute, așa cum și doctrina a subliniat, dintr-o interpretare sistematică a textelor legale, o serie de principii cum ar fi:

- principiul deontologiei profesionale;
- principiul colegialității;
- principiul profesionalismului;
- principiul confraternității și respectului reciproc;
- principiul monopolului avocaților asupra activității specifice profesiei;
- principiul demnității și onoarei;
- principiul exercitării profesiei cu bună-credință;
- principiul confidențialității.

În ceea ce ne privește, opinăm că cele cinci principii menționate expres în art. 1 alin. (2) din Statut sunt suficiente pentru a trasa cadrul și limitele desfășurării activității avocatului, prin prisma următoarelor argumente:

- **o parte din principiile enunțate în subsidiar** (în afara celor menționate expres în textul legal) **sunt, de fapt, aplicări sau dezvoltări ale celor cinci principii** (de exemplu, principiul referitor la monopolul activității avocațiale este o apli-

care a principiului legalității, principiul confidențialității se regăsește integral în principiul păstrării secretului profesional);

- ☞ unele din principiile subsidiare sunt în realitatea obligații legale care incumbă avocatului (avem în vedere confraternitatea, profesionalismul, demnitatea);
- ☞ în fine, principiul exercitării cu bună-credință a activității este o regulă care își are izvorul în Codul civil, fiind **o regulă specifică exercitării oricărui drept, inclusiv în cazul exercitării profesiei de avocat.**

Având în vedere aceste aspecte, considerăm că se impune, ca fiind suficientă, analizarea numai a celor cinci principii prevăzute de art. 1 alin. (2) din Statut, urmând ca în cadrul fiecărei dezvoltări să inserăm și aspectele complementare.

I. PRINCIPIUL LEGALITĂȚII

Activitatea specifică de avocat se circumscrie unui cadru legal bine definit. Astfel, profesia de avocat este reglementată în condițiile prevăzute de Legea nr. 51/1995 pentru organizarea și exercitarea profesiei de avocat și ale Statutului acestei profesii [art. 1 alin. (1) din Statut]. Soluția se regăsește și în art. 1 alin. (1) din Legea nr. 51/1995. Totodată, în exercitarea profesiei, avocatul se supune numai **legii, statutului profesiei și codului deontologic** [art. 2 alin. (1) din Lege], mențione reglementată identic și în art. 3 alin. (1) din Statut. În fine, profesia de avocat este organizată și funcționează în condițiile prevăzute de Lege și Statut [art. 4 alin. (1) din Statut].

Se poate observa că principiul legalității, impus de rolul și poziția avocatului în actul de justiție (partener al justiției), sub aspectul mai sus menționat cuprinde două componente:

- **exercitarea efectivă a profesiei de avocat** este prevăzută prin lege, statut și cod deontologic;
- **organizarea avocaturii** (structura profesională și formele de exercitare a profesiei) respectă, de asemenea, legea, statutul și codul deontologic.

Profesia de avocat se exercită numai de avocații înscriși în tabloul baroului din care fac parte, barou component al Uniunii Naționale a Barourilor din România – U.N.B.R. [art. 1 alin. (2) din Lege]. U.N.B.R. este persoană juridică de interes public, înființată prin Lege, fiind unica succesoare de drept a Uniunii Avocaților din România [art. 5 alin. (3) din Statut].

În acest sens, constituirea și funcționarea de barouri în afara U.N.B.R. sunt interzise, actele de constituire și de înregistrare ale acestora fiind nule de drept, nulitatea putând fi constatată și din oficiu [art. 1 alin. (3) din Lege]. Toate barourile din România, constituite potrivit Legii, sunt membre de drept ale Uniunii Naționale a Barourilor din România [art. 5 alin. (2) din Statut]. În fiecare județ și în municipiul București există și funcționează un singur barou, persoană juridică de interes public. Acesta este constituit din toți avocații înscriși în tabloul avocaților care au sediul profesional principal în localitățile de pe raza acestuia [art. 5 alin. (1) din Statut].

În completarea acestui principiu, legiuitorul a prevăzut în art. 60 alin. (6) din Lege că folosirea fără drept a denumirilor „Barou”, „Uniunea Națională a Barourilor din România”, „U.N.B.R.” ori „Uniunea Avocaților din România” sau a denumirilor specifice formelor de exercitare a profesiei de avocat, precum și folosirea însemnelor specifice profesiei ori purtarea robei de avocat în alte condiții decât cele prevăzute de lege constituie infracțiune și se pedepsește cu închisoare de la 6 luni la 3 ani sau cu amendă [a se vedea în acest sens și art. 5 alin. (5) din Statut].

Din analiza acestor dispoziții legale rezultă două consecințe:

- **Uniunea Națională a Barourilor din România, în viziunea legiuitorului, fără putință de tăgadă, este unicul corp profesional, la nivel național,** iar constituirea ori funcționarea unor alte entități care nu fac parte din această structură centrală sunt interzise, răspunderea juridică fiind în acest caz de natură penală;
- **există un monopol instituit prin lege cu privire la exercitarea avocaturii,** în sensul că numai avocații înscriși într-un barou – membru al U.N.B.R. – pot exercita, în mod legal, această profesie.

În exercițiul profesiei, avocații nu pot desfășura decât acele activități prevăzute în mod expres de lege. Legiuitorul a înțeles să reglementeze, în mod exhaustiv, în art. 3 din Lege, activitățile pe care le poate realiza un avocat, orice altă variantă fiind interzisă, sub sancțiuni disciplinare, civile ori penale. Tot un aspect al monopolului activității avocațiale îl constituie și faptul că activitățile prevăzute în art. 3 din Lege nu pot îndeplinite de alți profesioniști sau neprofesioniști. Astfel, exercitarea oricărei activități de asistență juridică specifică profesiei de avocat de către o persoană fizică sau juridică ce nu are calitatea de avocat înscris într-un barou și pe tabloul avocaților aceluși barou constituie infracțiune și se pedepsește potrivit legii penale [art. 26 alin. (1) din Lege]. De asemenea, actele specifice profesiei de avocat, efectuate în mod public de o persoană care nu a dobândit calitatea de avocat în condițiile legii, sunt nule dacă s-a produs o vătămare ce nu poate fi remediată în alt mod, în afară de cazul în care modul de îndeplinire a acestora a fost de natură să producă o eroare comună cu privire la calitatea celui care le-a săvârșit [art. 26 alin. (3) din Lege].

Avocatul este dator să dea clientului sfaturi juridice corespunzătoare legii și să acționeze numai în limitele legii, ale statutului și ale codului deontologic, potrivit crezului său profesional [art. 7 alin. (4) din Statut], libertatea și independența profesiei fiind principii în baza cărora avocatul promovează și apără drepturile, libertățile și interesele legitime ale clienților [art. 6 alin. (1) din Statut].

Avocatul este indispensabil justiției și justițiabililor și are sarcina de a apăra drepturile și interesele acestora, fiind deopotrivă sfătuitorul și apărătorul clientului său [art. 7 alin. (1) din Statut].

În fine, scopul exercitării profesiei de avocat îl constituie promovarea și apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor fizice și persoanelor juridice, de drept public și de drept privat [art. 2 alin. (1) din Statut].

Din analiza aspectelor mai sus menționate, se deduce ideea că avocatul este supus unei duble condiționalități:

- în activitatea sa **va respecta legea, statutul și codul deontologic;**
- **activitatea sa se circumscrie intereselor clientului** care îl angajează să desfășoare una dintre activitățile prevăzute de art. 3 din Lege.

Ambele condiționalități trebuie respectate, neexistând o priorizare a acestora. În acest sens, se poate vorbi de o parțialitate a avocatului, aspect firesc dacă avem în vedere statutul și rolul legal al acestuia. Cu alte cuvinte, dacă un client are interese contrare legii, avocatul are următoarele obligații:

- să-l informeze pe client asupra caracterului ilegal al demersului solicitat;
- să nu dea curs unui demers care nu ar avea fundament legal;

- ☞ să nu se angajeze în efectuarea acestui demers ilicit (chiar dacă a învederat clientului acest aspect, iar acesta acceptă un eventual risc) pentru a percepe un onorariu.

Avocatul, în calitate de partener al justiției, îndeplinește o activitate care are atât o componentă de ordine publică, cât și o componentă de ordine privată. Astfel, avocatul promovează și apără drepturile, libertățile și interesele legitime ale omului [art. 2 alin. (2) din Lege], regulă reluată și la nivelul Statutului – în exercitarea dreptului la apărare recunoscut și garantat de Constituția României, republicată, de lege, de pactele și de tratatele la care România este parte, avocatul are dreptul și obligația de a stăruï, prin toate mijloacele legale, pentru realizarea liberului acces la justiție, pentru un proces echitabil și soluționat într-un termen rezonabil, indiferent de natura cauzei sau de calitatea părților [art. 2 alin. (2) din Statut].

Această componentă a principiului legalității are consacrare la nivel legal, deoarece în exercitarea dreptului de apărare avocatul are dreptul și obligația de a stăruï pentru realizarea liberului acces la justiție, pentru un proces echitabil și într-un termen rezonabil [art. 2 alin. (5) din Lege].

Deși avocatul îndeplinește și un mandat de la clientul său (persoană fizică sau juridică privată ori publică), **scopul activității sale nu se subsumează exclusiv interesului clientului său, ci interesează și activitatea justiției**, atât timp cât, în activitatea sa, există o obligație a avocatului de a asigura accesul liber la justiție (principiu specific organizării judiciare), existența unui proces echitabil soluționat într-un termen rezonabil (principiul specific procesului civil ori penal) ori de a acorda ajutor public judiciar (art. 71 și urm. din Lege, respectiv art. 150 și urm. din Statut).

Concluzionând:

- exercitarea profesiei de avocat și organizarea avocaturii (structura profesională și formele de exercitare a profesiei) sunt prevăzute de Lege, Statut și Codul deontologic;
- Uniunea Națională a Barourilor din România este unicul corp profesional, la nivel național, iar activitatea avocațială nu poate fi îndeplinită decât de către avocați înscriși în barou, membru al U.N.B.R.;
- scopul exercitării profesiei de avocat este promovarea și apărarea drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale persoanelor, nefiind subsumat exclusiv interesului clientului, ci interesând și activitatea justiției;
- avocatul are dreptul și obligația de a stăruii pentru realizarea liberului acces la justiție, pentru un proces echitabil și într-un termen rezonabil;
- avocatul este dator să acționeze numai în limitele legii și să dea clientului sfaturi juridice corespunzătoare legii.

II. PRINCIPIUL LIBERTĂȚII

Libertatea exercitării profesiei de avocat se referă atât la persoana acestuia, cât și la corpul profesional, fiind un principiu consacrat legal. Astfel, profesia de avocat este liberă, în condițiile legii și ale statutului profesiei [art. 1 alin. (1) din Lege]. Regula este reluată și prin art. 1 alin. (1) din Statut.

Libertatea profesională este specifică profesiei de avocat și decurge firesc din natura acestei profesii. **Această libertate nu este absolută, limitările fiind impuse de lege, statut și cod deontologic.** Libertatea și independența profesiei de avocat sunt principii în baza cărora avocatul promovează și apără drepturile, libertățile și interesele legitime ale clienților [art. 6 alin. (1) din Statut].

1. Alegerea formei de exercitare a profesiei

Avocatul este liber să își aleagă, să schimbe și să dispună în tot sau în parte de forma de exercitare a profesiei, în condițiile prevăzute